

Месечен извештај за човекови права на мигрантите, бегалците и барателите на азил во Србија и Македонија – Февруари 2018

Целта на овој Извештај е да ја претстави моменталната состојба во врска со заштитата на човековите права и слободи на мигрантите, бегалците и барателите на азил кои поминуваат или престојуваат во Србија и Македонија. Податоците во овој Извештај се добиени од 24 граѓански организации од Србија и Македонија, во рамките на мрежата „Помош на рутата“.

Состојбата во Србија

Во текот на последната недела од февруари, поради ниските температури, во паркот во центарот на Белград беше забележан мал број на бегалци. Најголем дел од нив беа машки лица без придружба од Авганистан, Пакистан, Алжир и Мароко, како и само неколку курдски семејства. Во Миксалиште има се повеќе Иранци, и самостојни и семејства, кои доаѓаат во Србија со авион. Исто така, има и многу лица кои нелегално се обиделе да ја преминат границата и не успеале, па се вратиле во Белград.

До почетокот на февруари, во Прифатниот центар Обреновац и Центарот за азил Крњача се спроведоа полициски акции. За таа цел беа земени отпечатоци од лица кои нелегално престојувале во центрите. Лицата поради кои беше спроведена оваа акција не добиле никакви документи од полицијата, ниту пак им било дозволено да ја изразат својата намера да бараат азил; тие добиле само парчиња хартија на кои биле рачно напишани нивните имиња.

Забележителна беше промената во бројот на лица сместени во прифатните центри. Голем дел одлучуваат да се обидат нелегално да ја преминат границата, но најчесто се фатени во Хрватска или Романија, а потоа се враќаат во Србија. Вратените семејства обично се враќаат во истиот прифатен центар или центар азил во којшто престојувале претходно.

Како резултат на завршувањето на проектот преку кој центрите за социјална работа во Обреновац, Палилула и Вождовац вработија социјални работници на терен во улога на координатори на случаи, имаше проблеми во однос на заштита на малолетни лица без придружба во Белград. Постојат бројни извештаи за физичка и сексуална злоупотреба на малолетници без придружба во Крњача. Полицијата не е постојано присутна во центарот и доаѓа само во случај на инцидент. Иако малолетниците се одвоени и престојуваат во посебни бараки, тоа не го реши прашањето на безбедноста. Исто така, и понатаму постои проблемот со возрасните бегалци се преправаат дека се малолетни, и затоа се сместуваат во истите простории со малолетниците.

Постои зголемена анксиозност кај малолетниците без придружба, како што и самите велат, поради неизвесноста на нивната ситуација и загриженоста за иднината. Ситуацијата дополнително се влошува поради притисокот и очекувањата на семејствата кои останале во земјите на потекло. Неколку од нив тврдат дека тие останале без извори на финансирање од страна на семејствата поради нивниот предолг престој во Србија и неможноста да ги

Во Србија во февруари имаше 4,006 бегалци и мигранти (податоци на УНХЦР, 19-ти февруари, 2018 година). Повеќето од нив (94%) се сместени во 18 прифатно-транзитни центри и центри за азил, додека останатите престојуваат во Белград или во области блиски до границата со Хрватска и Унгарија. Во текот на втората половина на февруари, УНХЦР регистрираше 144 нови пристигнувања, 60% од Македонија, 26% со авион и 16% од Бугарија. Мнозинство се Иранците (29%), Пакистанците (28%),

вратат потрошените парите со работа и заработка. Друга компликација беше намалувањето на бројот на мигранти на кои им е дозволен пристап до постапката за азил во Унгарија.

Пристапот до постапката за азил е сè уште проблематичен. Ова се однесува особено на лицата кои се сместени во прифатните центри кои тешко се префрлаат во центрите за азил со оглед на тоа дека Одделот за странци во Министерството за внатрешни работи не утврдува кои лица имаат вистинска намера да останат во Србија и да бараат азил при издавањето на потврди, а Канцеларијата за азил не спроведува процедурални постапки во прифатните центри. Во некои случаи, барателите на азил се лишени од одредени права предвидени со Законот за азил и други прописи кои се однесуваат на странци. Поконкретно, некои државни органи честопати не се способни целосно да ги задоволат потребите на ова категорија на странци. Постои потреба за понатамошно градење капацитети и подобрување на работата на државните органи одговорни за заштита на странци во Србија.

Корисниците на права најчесто се информирани за постапката за азил од меѓународните и невладините организации кои се занимаваат со заштита на правата на мигрантите. Благодарение на добрата соработка меѓу организациите, се обезбедуваат основни информации и мигрантите се упатуваат кон одговорните институции за помош во исполнувањето на нивните права.

Сместување на бегалци и мигранти

Ситуацијата во центрите не се промени значително во однос на претходниот период. Во февруари, целосните капацитети на сместување не беа исполнети, но голем број лица беа сместени во Центарот за азил во Крњача и во прифатните центри во Обреновац и Прешево. Различни националности често се сместуваат во истите простории, па не е обезбедена дури ни минималната приватност. Вербалните конфликти и физичките пресметки се чести. Принципот на семејно обединување генерално се почитува кога тие се сместени во центарот.

Децата-мигранти во училиштата

„Моето дете е многу радосно кога се буди наутро бидејќи оди на училиште и се радува што ќе се дружи со врсниците кои ја прифатија многу добро. Сега има желба да го научи српскиот јазик, а претходно немаше.“ – С.Ј. (32)

„Забележувам дека син ми е поодговорен и поактивен откако почна да оди на училиште. Постојано зборува за пријателите што ги запозна таму.“ – М.Б. (27)

Во февруари, околу 450 деца посетуваа основни и средни училишта во Србија. Покрај тоа, околу 50 деца во центрите во Сомбор, Суботица и Кикинда имаат редовна настава трипати неделно во центрите.

Децата кои пристигнаа во прифатните центри и центрите за азил по Нова Година, започнаа со училиште и се вклопуваат брзо, а остатокот на децата добро ги прифаќаат. Покрај проблемите со следење на наставната програма на српски јазик, сè останато им се допаѓа и не им претставува потешкотија. Новодојдените деца успешно се интегрираат во редовните часови во училиштата. Тие добија училиштен прибор на време и беа распределени во паралелки во кои веќе имаше неколку други деца од центрите. Дополнителни поддршка за завршување на домашните задачи и училишните обврски добија како од своите врсници така и од страна на

Малолетно лице без придружба (Ф.А., 17) на кое му беа земени отпечатоци за време на полициската акција, имаше можност по акцијата да ја изрази својата намера да бара азил и да биде испратен во Центарот за азил Крњача. Овој малолетник им се обрати на организациите на локацијата неколку пати со барање да биде сместен во Крњача, каде што е неговиот помлад брат. Сепак, еден социјален работник на теренот процени дека е возрасен, иако Ф.А. тврди дека е малолетен. Во тој момент малолетникот успеа нелегално да влезе во Центарот за азил Крњача. По спроведувањето на полициската акција, малолетникот повторно се обрати до невладината организација која го контактираше Центарот за социјална работа и ПС Савски Венац со цел да му биде овозможено да ја изрази својата намера за барање на азил. По неколку одложувања, полициските службеници се обратија до Центарот за социјална работа по службена должност, а малолетникот изразил намера да побара азил. За таа цел, доби потврдата за испраќање во Прифатниот центар Прешево. Во соработка со Комесаријатот, малолетникот, сепак беше испратен и сместен во Центарот за азил Крњача заедно со неговиот помлад брат.

персоналот во кампот. Исто така, нивните родители се многу задоволни од начинот на кој се третираат нивните деца и забележуваат многу позитивни промени кај истите.

Училиштата сè уште ја ценат директната поддршка, така што квалитетот на образованието е многу подобар во помалите градови и во белградските училишта кои беа дел од првата фаза од проектот, додека новите не се снаоѓаат толку добро. Меѓу децата и родителите има позитивен став кон училиштата и тие се задоволни, но многу повеќе може да се направи ако се елиминираат проблемите со транспортот и логистичката поддршка. Работата се извршува со дополнително охрабрување и вклучување на родителите. Во некои центри, нема да биде повеќе можно да учествуваат волонтери, па затоа е неопходно членови од семејствата да ја преземат таа улога.

Присилни враќања

Многу семејства се обидоа да ја преминат границата со Хрватска во февруари. Ова е сведоштво на таткото на три мали деца од Авганистан: "Откако шверцерот нè остави во шума во близина на границата, пешачевме речиси цел ден низ шумата, сигурно повеќе од 20 километри. Беше многу студено и луѓето од целата група беа преплашени. Во еден момент, се појавија полицајци, ни се претставија и ни кажаа дека сме уапсени. Тие беа многу груби кон сите, дури и една бремена жена беше турната. Не ги тепаа децата, но ги влечеа и ги туркаа. Нè однесоа во полициската станица, прашаа дали сакаме да бараме азил, а откако потврдивме, ни зе доа податоци и отпечатоци од прсти. Ни рекоа дека ќе нè пренесат во еден од камповите, но тие само нè депортираа назад во Србија".

Состојбата во Македонија

Во текот на февруари, динамиката на состојбата во Македонија се промени, и беше забележан зголемен број на бегалци во рамките на транзитни кампови и надвор од нив. За прв пат по подолг временски период, бројот на бегалци кои остануваат во транзитни кампови се зголеми на 50. Иако се најчесто возрасни мажи, во некои случаи имаше и жени кои патуваат со нивниот брачен партнер или член од семејството и децата, како дел од семејствата или без придружба. Доминантните земји на потекло се Сирија, Авганистан, Пакистан, Иран и Ирак. Но, бегалците/ мигранти кои доаѓаат од Алжир, Либија и Бангладеш беа регистрирани во помал број во транзитниот камп Табановце. Во два изненадувачки случаи, во кампот пристигнаа мигранти од Кина, Камерун, Индија и Нигерија. Интересно е да се напомене дека во последните неколку месеци биле забележани

Транзитен камп Винојуг, Гевгелија

турски граѓани во неколку прилики како бегалци/мигранти во Македонија, користејќи го нелегалниот премин на бегалската рута. Во текот на овој месец, голем број на групи и поединци кои минуваат низ Македонија доаѓаа од Грција со помош криумчари, додека регистриран е и мал број на бегалци и мигранти кои се враќаат од Србија.

Во транзитниот камп во Винојуг, Гевгелија, во првата половина на февруари беа сместени 48 бегалци, од кои 17 мажи, 9 жени и 22 деца. Во три наврати, поголеми групи беа донесени во кампот: 24 бегалци ја пеш ја поминаа македонско-грчката граница и тврдеа дека платиле 2.200 евра на криумчари, беа донесени на 6-ти, но биле оставени далеку од ветената локација. Повеќето од нив беа вратени во Грција, од кои само 2 Сиријци беа сместени во кампот. Следниот ден, 16 бегалци од Пакистан беа донесени и затекнати од страна на полицијата во блиските села. Петмина од нив беа истите лица кои биле фатени еден ден претходно. Во текот на ноќта на 14-ти, група од 26 бегалци со потекло од Ирак беа фатени во близина на Гевгелија. Групата беше составена од 5 семејства со жени и деца. За разлика од оваа ситуација, во Табановце, Куманово, во текот на месецот беа присутни само 4 жени и околу

10 деца. Нивниот престој и кампот е за релативно краток временски период (најдолго за неколку дена), по што повеќето од нив беа вратени назад во Грција на нивно барање.

До 23-ти февруари, 43 бегалци кои пристигнаа во претходните денови поднесоа барање за азил. Од тој број, 26 прво беа интервјуирани од Секторот за азил, а ќе следат интервјуа и со останатите лица. До крајот на месецот тие сè уште не беа префрлени во Прифатниот центар за баратели на азил. Се очекува префрлањето да се изврши во март.

Поради зголемувањето на бројот на бегалците, особено на деца во камповите, невладини организации организираа креативни и едукативни активности за деца и жени. Хигиената во камповите е задоволителна и обезбедена со сите потребни средства – облека, храна и медицинска нега. Поради технички проблеми, интернет

Еден ден, 3-ца возрасни мажи со потекло од Авганистан пристигнаа во кампот во Винојуг, Гевгелија. Својата земја ја напуштиле пред 3 години и стигнале до Турција преку Иран. Од Турција преминале во Бугарија, каде што биле претепани од страна на бугарски полицајци. Имаат видливи лузни, и еден од нив тврди дека го изгубил видот на едното око како последица од тепањето.

конекцијата во двата кампови беше прекината. До крајот на месецот проблемот сè уште не беше решен, а бегалците кои живеат во камповите немаат никакви средства за комуникација или пристап до информации. Во двата транзитни кампови, бројот на полициските службеници е на минимум, и покрај зголемувањето на бројот на бегалци.

Мешаните патролни полициски единици се забележани во кампот во Винојуг, Гевгелија и околните села. Во текот на февруари беа присутни и полициски претставници од Хрватска, Чешка и Австрија.

Во Табановце се одржуваат редовни координативни средби меѓу граѓанските организации и релевантни институции. Во текот на февруари се одржаа состаноци со граничната полиција и Министерството за труд и социјална политика во врска со состојбата на терен, како и за потребите на бегалците кои се наоѓаат во овој регион.

ПРЕПОРАКИ

За Србија:

- Потребно е да се продолжат напорите за да се обезбеди почитување на правото на азил или пристап до постапката за добивање азил, како и за ефикасна постапка за азил и заштита на лица на кои им е потребна меѓународна заштита.
- Треба да се обезбеди соодветна заштита за оние бегалци и мигранти кои се надвор од системот, кои не се регистрирани и сместени, на начин што ќе им овозможи да ги остварат своите основни права.
- Спречување на криумчарење и трговијата со луѓе останува високо на листата на приоритети, со напори за спречување на малтретирање на бегалци и мигранти од страна на властите или цивилното население на бегалската рута.
- За ефикасно обезбедување на сеопфатна помош е потребна координација на активностите помеѓу граѓанските организации и службите за јавни услуги. Спроведувањето и ефектот на активностите се на највисоко ниво доколку се распределат помеѓу сите клучни чинители.
- Активностите за дисеминација, поврзување, учење и интеркултурна размена се од големо значење за да се надминат разликите помеѓу локалните и бегалските заедници. Во контекст на почетокот на учебната година, важно е информирањето и соработката со родителите на локалните деца и децата-бегалци, со цел тие подобро да се подготват и да се спречат недоразбирањата, предрасудите и стравовите.
- Основните човекови права и слободи на бегалците и мигрантите треба да бидат промовирани, набљудувани и заштитени во секое време од страна на сите институции и граѓани.
- Потребно е да се вложат напори за спречување на дискриминацијата на мигрантите и соодветно справување со случаи на докажана дискриминација, така што истите да не се повторуваат.
- Во прифатните центри и центрите за азил постои голема потреба од организација на слободното време и обезбедување на професионални, рекреативни и други активности за мигрантите.

За Македонија:

- Нелегалната депортација на бегалци од Македонија во Грција сè уште се практикува од страна на македонската полиција, и истата мора да прекине.
- Постои потреба да се зголеми бројот на полицајци во транзитните кампови поради зголемениот број на бегалци со цел да се гарантира безбедноста и сигурноста на сите
- Транзитните кампови мора да се опремаат со интернет конекција бидејќи тоа е единствениот начин на кој мигрантите можат да имаат пристап до информации и комуникација.

Оваа публикација е произведена со поддршката на Европската Унија, во рамките на проектот „ПОМОШ НА РУТАТА – Заштита на правата на мигрантите кои поминуваат низ Македонија и Србија“. Содржината од оваа публикација се единствена одговорност на Фондацијата Ана и Владе Дивац, и во ниту еден случај не ги изразуваат ставовите на Европската Унија

Имплементација на проектот:

